

Labawa w Regionie

w środku
ZDJĘCIA
3 D

SZWAJCARIA KASZUBSKA | KASZUBY | ZIEMIA DOBRZYŃSKA | ŚLĄSK CIESZYŃSKI

Publikacja powstała z inicjatywy czterech Lokalnych Grup Działania – Stowarzyszenia Turystyczne Kaszuby, „Cieszyńskiej Krainy”, „Stolem” oraz Stowarzyszenia Gmin Dobrzyńskich Region Południe. Realizacja projektu współpracy sfinansowana została ze środków Unii Europejskiej.

Koordynator wydania:

Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby
ul. Klasztorna 1, 83-300 Kartuzy
tel. 58 736 77 88
e-mail: stk@kaszuby.com.pl
www.zmyslykaszub.pl, www.kaszubylgd.pl

Partnerzy wydania:

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Cieszyńska Kraina”
ul. Mickiewicza 9, 43-430 Skoczów
tel. 33 487 49 42
e-mail: biuro@cieszynskakraina.pl
www.cieszynskakraina.pl

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania STOLEM
ul. Derdowskiego 7, 83-424 Lipusz
tel. 58 680 05 70
e-mail: biuro@lgdstolem.pl
www.lgdstolem.pl

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe
ul. Szkolna 4, 87-610 Dobrzyń nad Wisłą
tel. 54 253 05 38
e-mail: lgddobrzyn@interia.pl
www.lgddobrzyn.pl

Nakład: 8000 egz.

Projekt graficzny i opracowanie 3 D: Piotr Brzoskowski

Ilustracje: Paulina Rasińska

Opracowanie treści: Beata Wysocka – Mielewczyk, Agnieszka Niedoba

Zdjęcia: Przemysław Jakimiak, Marcin Karasiński, Bartosz Stachowiak oraz z archiwum – LGD Stolem, Gminy Goleszów, LGD „Cieszyńska Kraina”, Starostwa Powiatowego w Kartuzach i FilMOTEKI Narodowej

Druk: Alexander Druk

ISBN 978-83-937177-2-9
ISBN 978-83-939556-0-2
ISBN 978-83-64741-00-5
ISBN 978-83-907428-4-7

Zabawa w Regiony

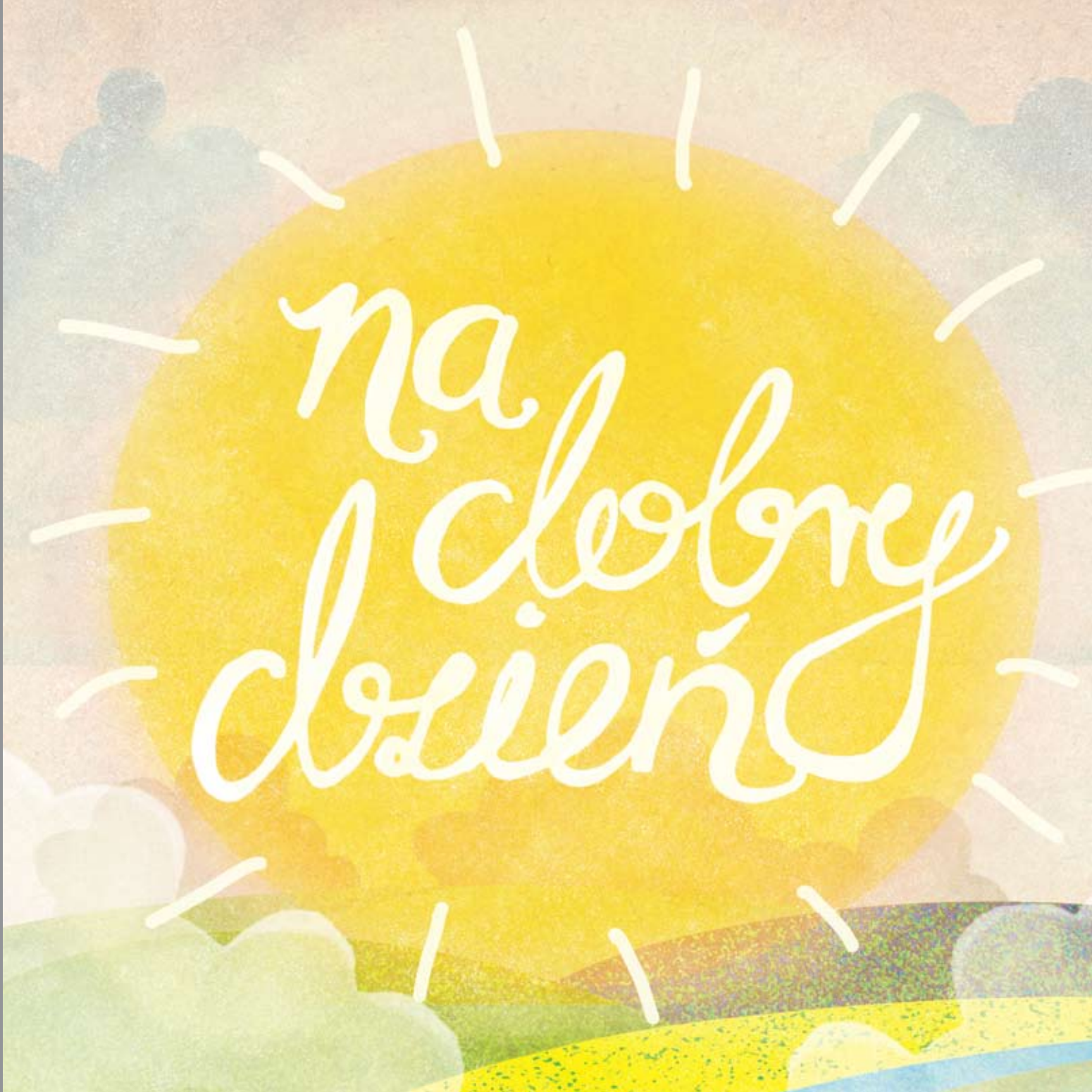
SZWAJCARIA KASZUBSKA | KASZUBY | ZIEMIA DOBRZYŃSKA | ŚLĄSK CIESZYŃSKI

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich Europa inwestująca w obszary wiejskie
Publikacja opracowana przez Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby, Lokalną Grupę Działania „Cieszyńska Kraina”, Lokalną Grupę Działania Stolem, Lokalną Grupę Działania Stowarzyszenie Gmin Dobrzyńskich Region Południe współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Osi 4 LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Mali turyści!

Przekazujemy Wam książeczkę pełną przygód, zadań i ciekawostek. Mamy nadzieję, że poprzez wspólną zabawę zechcecie poznać nasze regiony – Kaszuby, Śląsk Cieszyński i Ziemię Dobrzyńską. Przedstawimy Wam nasze maskotki – Srela, Remuska, Utopca, Aftora i pokażemy ciekawe miejsca, które koniecznie trzeba odwiedzić – kiedy się do nas wybierzecie. Nie zabraknie kolorowanek, zagadek, łamigłówek i labiryntów. Upieczemy wspólnie coś słodkiego i opowiemy legendę na dobranoc. Mamy również dla Was specjalne okulary 3D, dzięki którym zobaczycie świat w innym wymiarze. Zapraszamy do zabawy w regiony!

Srel

Ród Neclów w Chmielnie od dawna garnki lepi - wiedzą o tym nawet w Mielnie. W muzeum tym garncarza pracę obejrzyjecie i z kołem garncarskim sami się zmierzycie. Zabawa cudna będzie, bo glina pojawi się wszędzie - na ubraniu i na buzi - ubaw mają i mali i duzi.

Muzeum Kaszubski Park Etnograficzny im. T. i I. Gulgowskich we Wdzydzech Kiszewskich
 Nauka śpiewania kaszubskich nutek – "Kaszëbscë nòtë", mielenie tabaki, pranie i maglowanie, tkanie szmaciaka czy też innych zwyczajów próbowanie spotka Was w tym kaszubskim muzeum. Atrakcji bez liku – przez cały rok jest tu zatrzęsienie.

Zespół Jezior Wdzydzkich – Kaszubskie Morze
 Kaszubskie morze – choć mówimy o jednym jeziorze zajmuje powierzchnię 1430 ha. Jeśli pożegłować z rodzicami chcecie – dobrze zrobicie jak Kaszubskie Morze na tę wyprawę wybierzcie.

Wieża Widokowa we Wdzydzech
 Choć to nie wieża Babel, to jednak jej wysokość na 36 metrów dech zapiera. Jeśli chcecie panoramę jezior Wdzydzkich zobaczyć, koniecznie się tam wdrapcie.

Muzeum Gospodarstwa Wiejskiego w Lipuszu
 W tym muzeum znajdziecie przedmioty, które w kaszubskich domach kiedyś się używało. Stoi tu konny wóz strażacki z ręczną pompą, ale jest i warsztat tkacki. Ekspонатów co nie miara.

Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie
 Tu na świat przyszedł twórca naszego hymnu Państwowego – Mazurka Dąbrowskiego. Wszyscy Polacy wiedzą, że chodzi o Józefa Wybickiego. Historię tego wydarzenia tu poznacie, a w parku przy dworcu stary 400-letni pomnik przyrody – „Dąb Wybickiego” spotkacie.

Kościół p.w. Św. Mikołaja we Wiele i Kalwaria Wielewska
 Wśród przepięknie zalesionych wzgórz znajdziecie

we Wiele stacje Drogi Krzyżowej w postaci kaplic i wolnostojących figur. To Kalwaria Wielewska. Tuż obok – kościół co z obrazu Matki Bożej Pocieszycielki słynie, nikt go nie ominie.

Muzeum Ziemi Zaborskiej we Wiele
 W tym miejscu największą wystawę haftów w Polsce znajdziecie. Piękne tabaki z rogów krowich wykonanych – cała tu kolekcja. Formy do masła, rzeźby, ceramika malowana – cała gama!

Zakład Porcelany Stołowej „Łubiana” S.A.
 W Łubianie porcelanę produkują i na cały świat eksportują. Piękne kaszubskie serwisy obiadowe i zestawy upominkowe. Kiedy tę fabrykę odwiedzicie zobaczycie jak powstaje porcelana „życie”.

Rezerwat przyrody Kręgi Kamienne w Odrach
 Kamienne kręgi to pamiątka stara po – Gotach. W Odrach je znajdziecie, kiedy na Kaszuby przyjedziecie. Miejsce to otoczone jest astronomiczną mocą. Strefa pozytywnej energii tu panuje, każdy kto miejsce to odwiedzi w doskonałym humorze wyjedzie.

Zjeżdżalnia na plaży w Dziemianach
 W miejscu przeznaczonym do kąpieli w Dziemianach znajdziecie najdłuższy ślizg śródlądowy na całym Pomorzu. To nie lada gratka! Ta zjeżdżalnia z pięćdziesięciu siedmiu metrów się składa. Ślizgiem do jeziora wskoczycie i cali w upalne dni się zamoczycie.

Aftor

Ziemia Dobrzyńska jest niewielka, powiedzieć by można – mała, jednak dużo ciekawych miejsc jej natura zaoferowała. Piękne lasy, czyste jeziora no i Wisła płynie tu, a ona jest już całkiem spora. Zabytki historii i przyrody tu odnajdziecie jak i wiele interesujących informacji o znanych osobach się dowiedziecie. Nie zwlekajcie zatem i przyjdźcie tu – z mamą, tatą, ciocią, wujkiem, siostrą czy bratem. Aftora ducha naszego poznacie i z nim Ziemię Dobrzyńską pozwiedzacie.

Zamek w Bobrownikach

Z zamku tego ruiny zostały. Krzyżacy go kiedyś wybudowali. Stary jest, bo aż z XIV wieku pochodzi. Legenda głosi, że duch białej damy tu się pojawia i zakopanego złota strzeże. Podobno też jest tu tunel tajemny pod Wisłą, który łączy ruiny tego zamku z zamkiem w Raciążku.

Gwiazda kina niemego

W Lipnie królowa kina niemego się urodziła, choć mama na nią Apolonia Chałupiec mówiła, w Hollywood Pola Negri ją nazywali. Dziś już mało kto pamięta, ale sławna była już jako panienka. Kiedy Lipno odwiedzicie – to znajomym się pochwalicie, że po tych samych ulicach chodziliście co Pola Negri.

Obrowo – miejsce ciekawe

Dwór tu jest taki niby zwykły – często spotykany, ale jedno musicie wiedzieć, że koncertował tu wszystkim znany Fryderyk Chopin. Jeśli ziemniaki z przyjemnością jecie to wiedźcie, że tu ziemniak prym swój wiedzie nie tylko przy obiedzie. Święto ziemniaka pieczonego co roku w Obrowie się odbywa i dużo ludzi tu przybywa.

Port w Dobrzyniu Nad Wisłą

Regaty żeglarskie i windsurfingowe odbywają się tutaj każdej jesieni. Zalew Włocławski bywa wówczas pełen białych żagli, ze wszystkich zakątków Polski ich przybywa.

Skępe

W Skępe – niewielkiej miejscowości pomiędzy licznymi jeziorami stoi Klasztor Benedyktynów. Zakon to wszystkim znany z leczenia ziołami i z pięknymi ogrodami. Figurkę Matki Boskiej Pocieszycielki – słynącą z cudów tu znajdziecie.

Kiedy w Skępe na rynek się udacie – koziołka na samym środku spotkacie. Metalowy dumnie tu stoi na chwałę koziej rasy. Aparat fotograficzny ze sobą zabierzcie, żeby zrobić sobie zdjęcie.

Młyn wodny w Tłuchowie

W Tłuchowie stoi młyn wodny – zabytkowy z XIX wieku. Nie zapomnij go odwiedzić mały człowieku!

Kajakiem po rzece Mień

Z rodzicami się wybierzcie na kajakowy spływ po rzece Mień. Tu nastawcie się na super przygodę, bo czeka na Was trasa rzeczna pełna przeszkód. Rwące strumienie, wiry wodne i szlabany z drzew. Zabawa gwarantowana!

Gdzieś daleko na południe
jest kraina, w której jest po
prostu cudnie. Przy granicy
jest z Czechami, którzy są
nam sąsiadami. Moc atrakcji
Cię nie ominie w Cieszyńskiej
Krainie.

W tej krainie jest stworek,
co żyje w wodnej głębinie.
Zaprzyjaźnij się z Utopcem,
czy dziewczynką jesteś, czy
chłopcem. Razem teren
ten zwiedzajcie i zarazem
podziwiajcie piękne góry
i doliny, nudzić się nie
pozwolimy.

Dreampark w Ochabach

Jest takie miejsce niezwykle, gdzie możecie spędzić niesamowite chwile. W Dremparku w Ochabach oprócz przygody z dinozaurami czeka na Was moc innych atrakcji - kula sferyczna, park miniatur czy też labirynt w kukurydzy.

Chlebowa Chata w Górkach Małych

Tutaj chleb zupełnie sami upieczecie, a potem go ze smakiem zjecie! Chlebowa Chata z tradycją wiejskiej kuchni Was zapozna - odwiedzić trzeba - bo będzie później Wam szkoda.

Kozia zagroda w Brennej

Nauczycie się tutaj także jak powstaje ser i chleb na zakwasie, a kiedy z Juhasem się spotkacie - ciekawostki i tajniki z życia pasterzy poznacie. Nie zapomnieć tej zagrody - bo mieszka tu niejeden koziołek młody.

Pszczelce miasteczko

Pszczelce miasteczko znajduje się w Dzięgielowie. To miejsce niezwykle, bo tu powstała uła architektura. Z uli są kościoły, domy i wiatraki. Zafascynuje Was pszczeli świat taki.

Strumieńskie Betlejem

Pojedźcie do Strumienia, bo tam największą żywą szopkę spotkacie. Co roku w tej wielkiej szopce wielbłąd prym wiedzie - Czesiem go nazywają i naprawdę - wszyscy w okolicy go znają.

Stadnina koni w Ochabach

Nie umiesz jeździć konno? Nic nie szkodzi... co się odwlecze to nie uciecze. Angloaraby - taką rasę końską poznawajcie i w siodle się sprawdzajcie!

Ośrodek Sportów Wodnych w Zebrzydowicach

Każdy wie jak ważny dla zdrowia jest ruch, dlatego na ziemi cieszyńskiej nie może zabraknąć sportowych atrakcji. Miłośnicy sportów wodnych mogą korzystać

z basenów na stawie Młyńszczok oraz wypożyczalni sprzętu w Zebrzydowicach i na przystani w Kończykach Małych. Bo w wodzie każdy szaleć może!

Rezerwat Rotuz w Chybiu

W rezerwacie Rotuz spotkacie rośliny przedziwne i różne. Wełnianka pochowata, wąskolistna, przygiętka błada i jest jeszcze jedna - co muchy zjada - nazywana rosiczką. Ofiary wabi i nęci swoim zapachem słodkim. To ciekawostka przyrody - zobacz to koniecznie podróżniku młody!

Fontanna solankowa w Dębowcu

Odwiedzając Ziemię Cieszyńską nie zapomnijcie o zdrowiu! Wydobywana tu solanka ma 20 razy więcej jodu niż woda w Morzu Bałtyckim!

Kaplicówka w Skoczowie

Kaplica to zabytkowa, niespotykana - na pięknym wzgórzu usytuowana.

Dwór Zofii Kossak w Górkach Wielkich

W Górkach Wielkich znajdują się ruiny Dworu Kossaków, gdzie mieszkała rodzina Zofii Kossak-Szatkovskiej, jednej z największych polskich pisarek XX wieku. Tutaj w zależności od pory roku organizowane są warsztaty dla dzieci, wernisaże, obserwacje nietoperzy oraz koncerty.

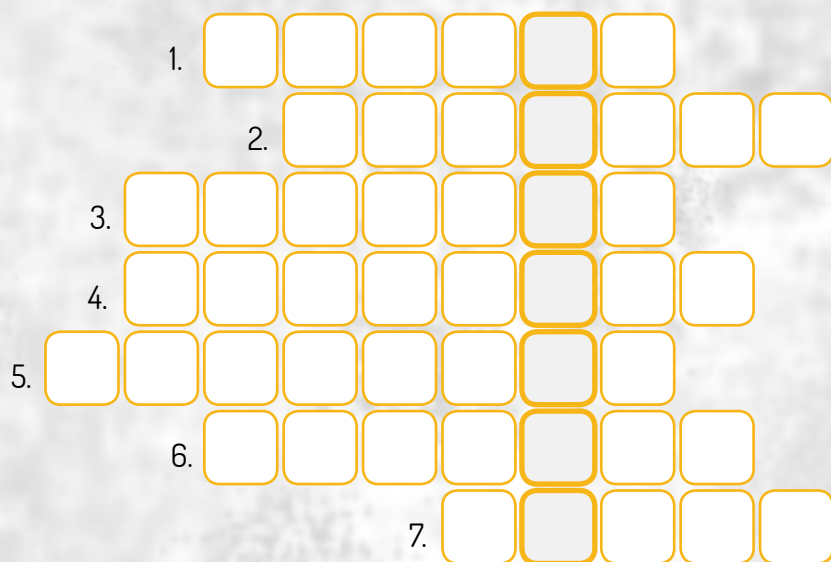
Zamek w Kończykach Małych

Zamek ten nazywany jest Cieszyńskim Wawelem. W tym zamku kiedyś rycerze się bronili i w tej otoczonej fosą budowli żyli.

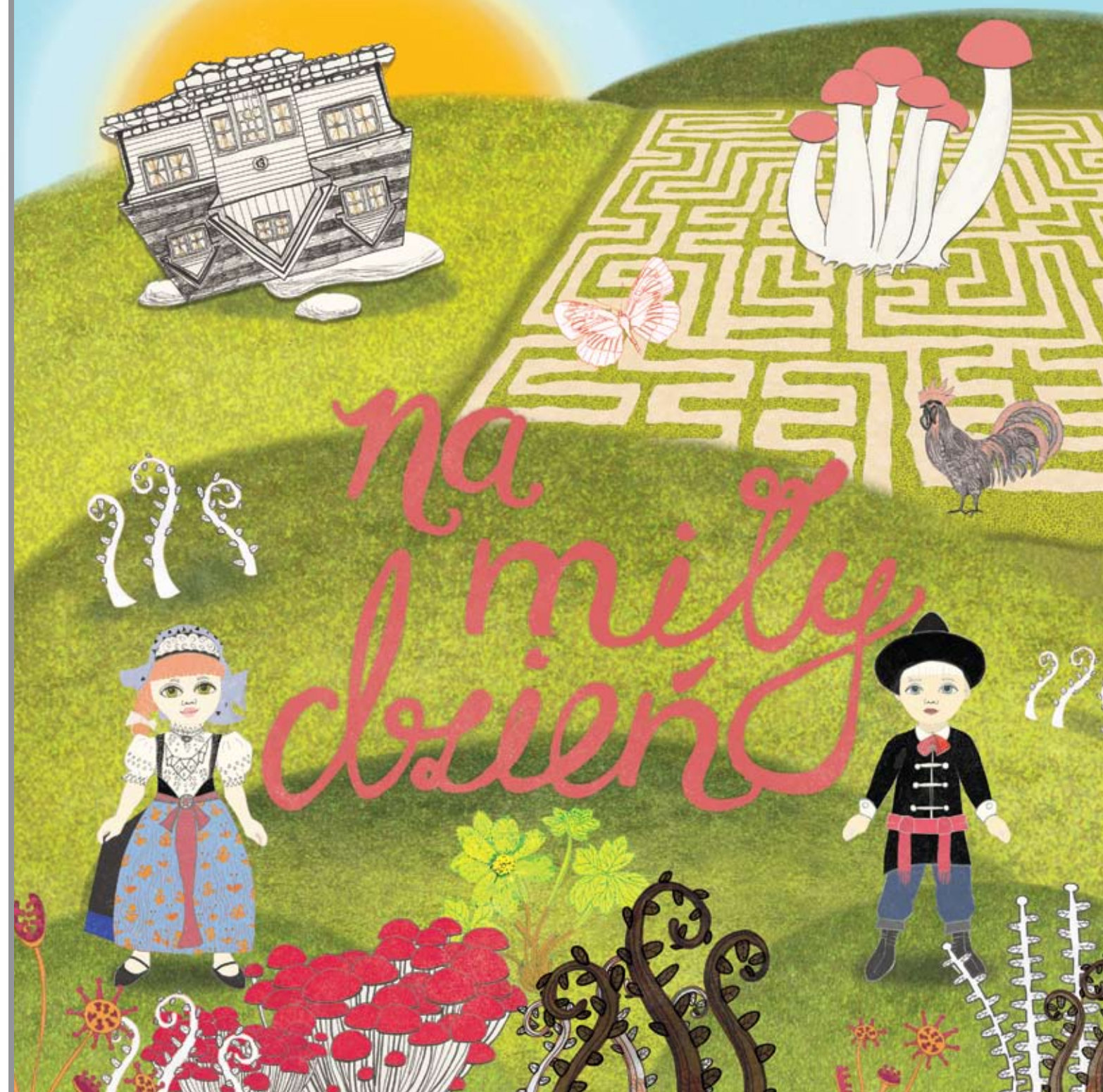
Izba Regionalna „u Brzezinów” w Cisownicy

Tutaj to prawdziwy starych rzeczy raj! Budynki mieszkalne, pomieszczenia gospodarcze, maszyny, sprzęty różnorakie i meble - stare takie... Nie przegapcie tego!

Informacje, które pomogą Tobie rozwiązać krzyżówkę, znajdziesz na kolejnych stronach tego folderu.

1. kolebka haftu kaszubskiego
2. najmniejszy nietoperz w Polsce
3. najstarszy dąb na Śląsku
4. tu zobaczysz dom do góry nogami
5. w orkiestrze pierwsze lub drugie, w kaszubskiej kapeli diabelskie
6. pierwsza kobieta na Akademii Krakowskiej
7. Pola, najśłynniejsza polska aktorka

Lasy Ziemi Dobrzyńskiej są wyjątkowo tajemnicze i bajeczne. Położone na terenie gminy Bobrowniki i Czernikowo słyną z dużych ilości grzybów i innych darów leśnych.

Srelek, Remusek, Utopiec i Aftor bawią się w chowanego. Każdy z nich ma 3 kryjówki. Znajdziesz wszystkie?

Odgadnij zagadki i pokoloruj
obrazki.
Podpowiedzi znajdziesz na
sąsiedniej stronie.

Instrument ten beczkę
przypomina, wasy ma
lecz ich nie przycina.
W kaszubskiej
kapeli występuje
i nie jednego swym
dźwiękiem zaskakuje.

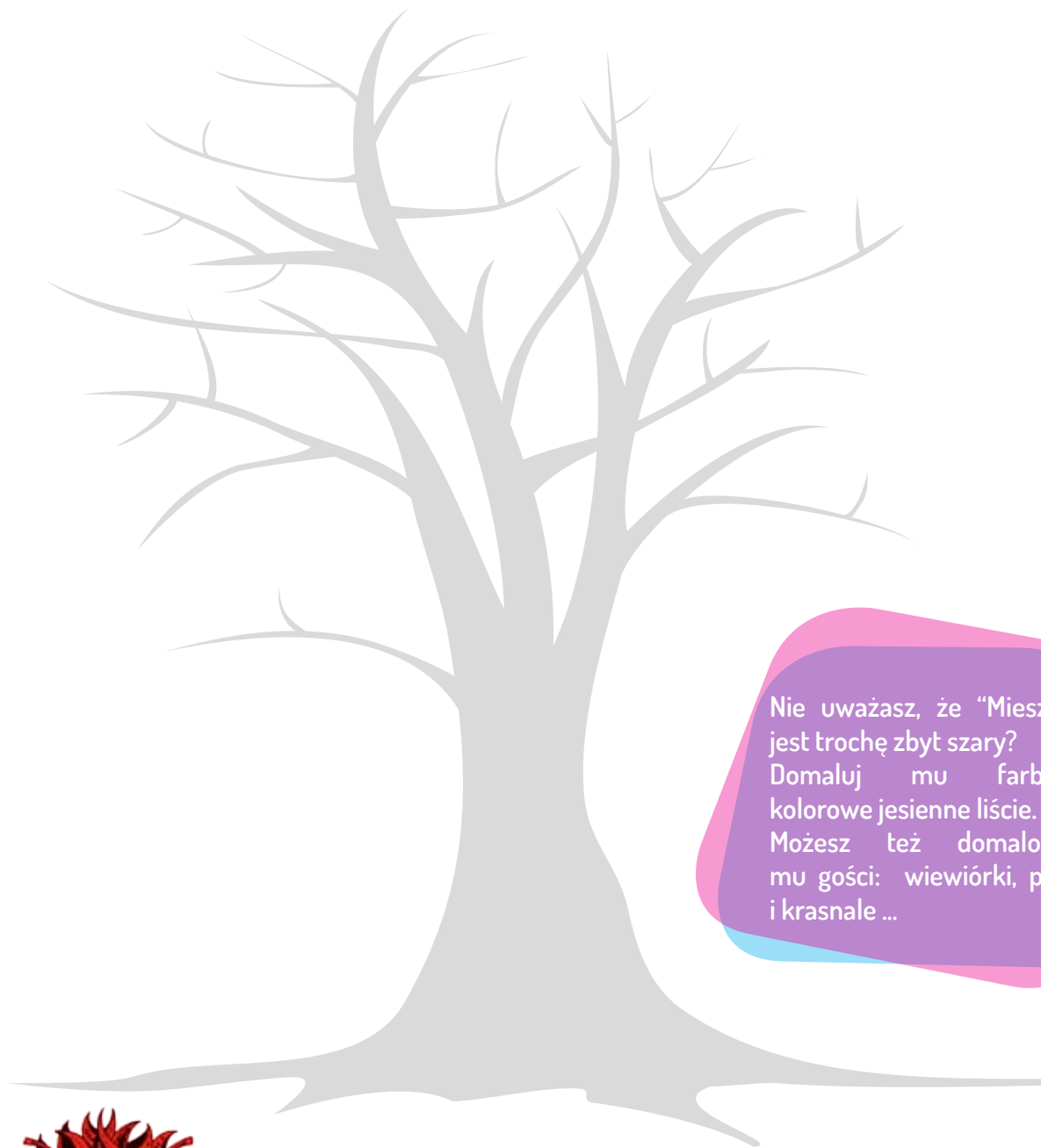

Kaszubski instrument
perkusyjny. Starsi powiadają,
że kiedyś był ulubionym
instrumentem czarownic.
Pewnie dlatego swoim
kształtem przypomina
miotłę. Jest naprawdę
czarodziejski, bo wystarczy
za wszystkie instrumenty
- brzęczy, stuka, dzwoni
i grzechocze.

Kaszub grający na diabelskich skrzypcach.
Innym charakterystycznym instrumentem kaszubskim jest burczybas - beczka
z końskim włosiem.

Nie uważasz, że "Mieszko"
jest trochę zbyt szary?
Domaluj mu farbami
kolorowe jesienne liście.
Możesz też domalować
mu gości: wiewiórki, ptaki
i krasnale ...

W Kończycach Wielkich rośnie dąb "Mieszko" – jeden z 15 największych
w Polsce i najstarszy na Śląsku – ma ok. 750 lat!

Kaszubski Park Etnograficzny we Wdzydżach Kiszewskich to najstarsze muzeum na
wolnym powietrzu w Polsce – zostało założone w 1905 roku przez Teodorę i Izydora
Gulgowskich

Na terenie dawnego kamieniołomu w Dzięgielowie znajduje się „Pszczele Miasteczko” – pasieka z ulami w kształcie domów górskich. Taka pszczela architektura Śląska Cieszyńskiego.

czy wiesz, że ...

Z miastem Lipno na terenie Ziemi Dobrzyńskiej związanych jest kilka bardzo znanych osób:

Pola Negri – jedna z najpopularniejszych aktorek w Hollywood w epoce kina niemego – urodziła się jako Apolonia Chałupiec w Lipnie w roku 1897.

Stąd pochodzi również **Leszek Balcerowicz** – najbardziej znany polski ekonomista.

Do szkoły zawodowej w Lipnie uczęszczał **Lech Wałęsa** – jeden z twórców Solidarności, laureat pokojowej nagrody Nobla.

Rzęsorek rzeczek – mieszka w norkach, na Ziemi Dobrzyńskiej. Ma toksyczną ślinę, którą paraliżuje zdobycz. Uwaga!!!! Jest jednym z dwóch w Polsce jadowitych ssaków – poluje na małe żabki.

Na terenie Ziemi Dobrzyńskiej znajduje się kilka rezerwatów między innymi rezerwat „Kulin”. To bardzo ciekawe miejsce, bo rośnie tu niezwykle rzadka bylina o nazwie dyptam, Nazywana jest również gorejącym krzewem Mojżesza. Roślina ta wytwarza bardzo mocno pachnące kwiaty, ale trzeba na nie uważać w upalne i pełne słońca dni, bo mogą poparzyć skórę. Uwaga! Przy bardzo wysokich temperaturach ma zdolności do samozapłonu.

Do dziś zagadką jest w jaki sposób ta unikatowa roślina pochodząca z basenu Morza Śródziemnego znalazła się na skarpie wiślanej naprzeciw Włocławka.

Inne rośliny jakie znajdziecie w rezerwacie to – wisienka karłowata, oman szorstki, zawilec wielokwiatowy, wężymord stepowy.

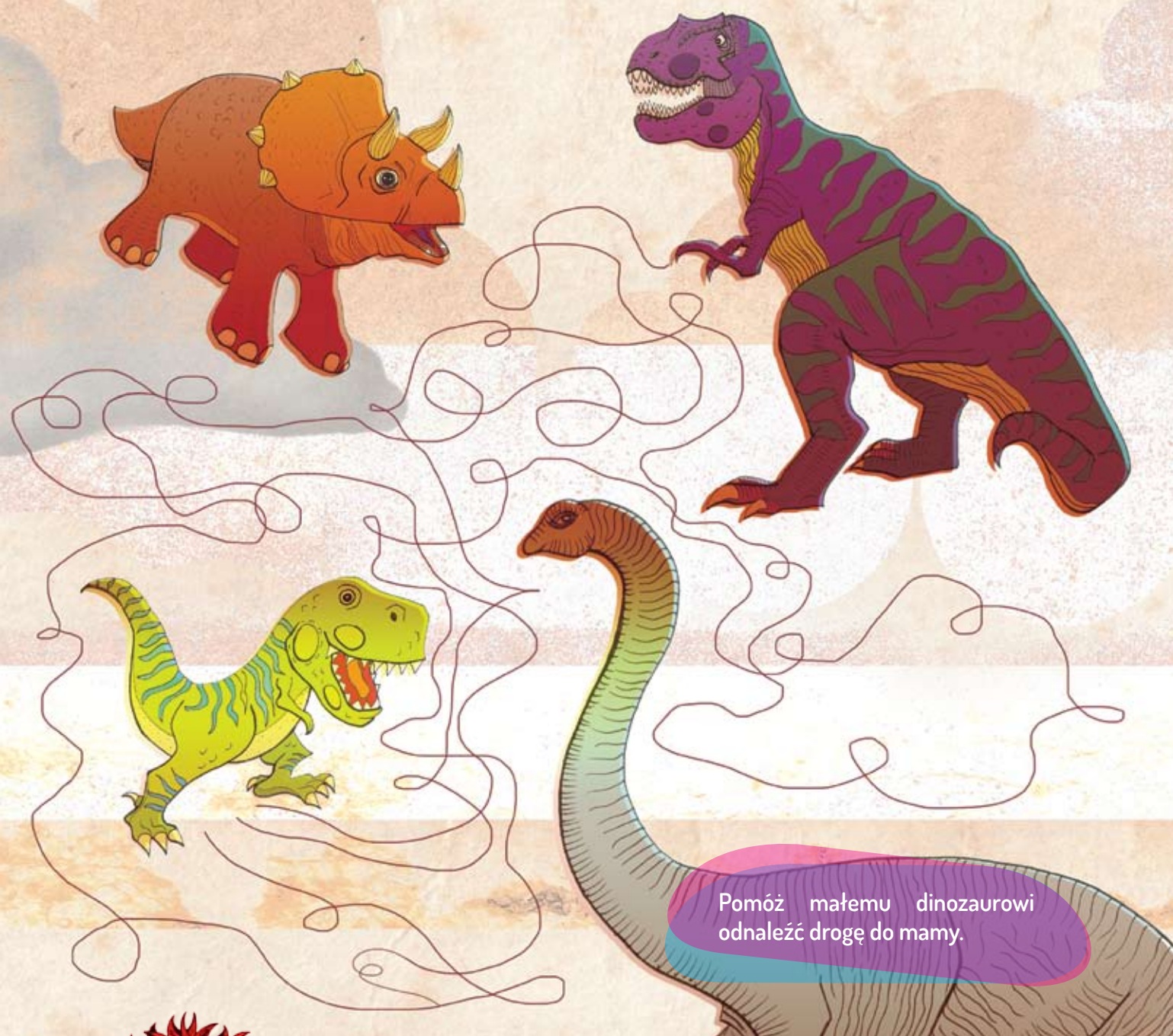

Znajdź 10 różnic między obrazkami.

Dom do góry nogami w Szymbarku leży na terenie Szwajcarii Kaszubskiej. Jest bardzo oryginalną atrakcją chętnie odwiedzaną przez turystów. Tu pospacerować można po suficie i wszystko jest na opak.

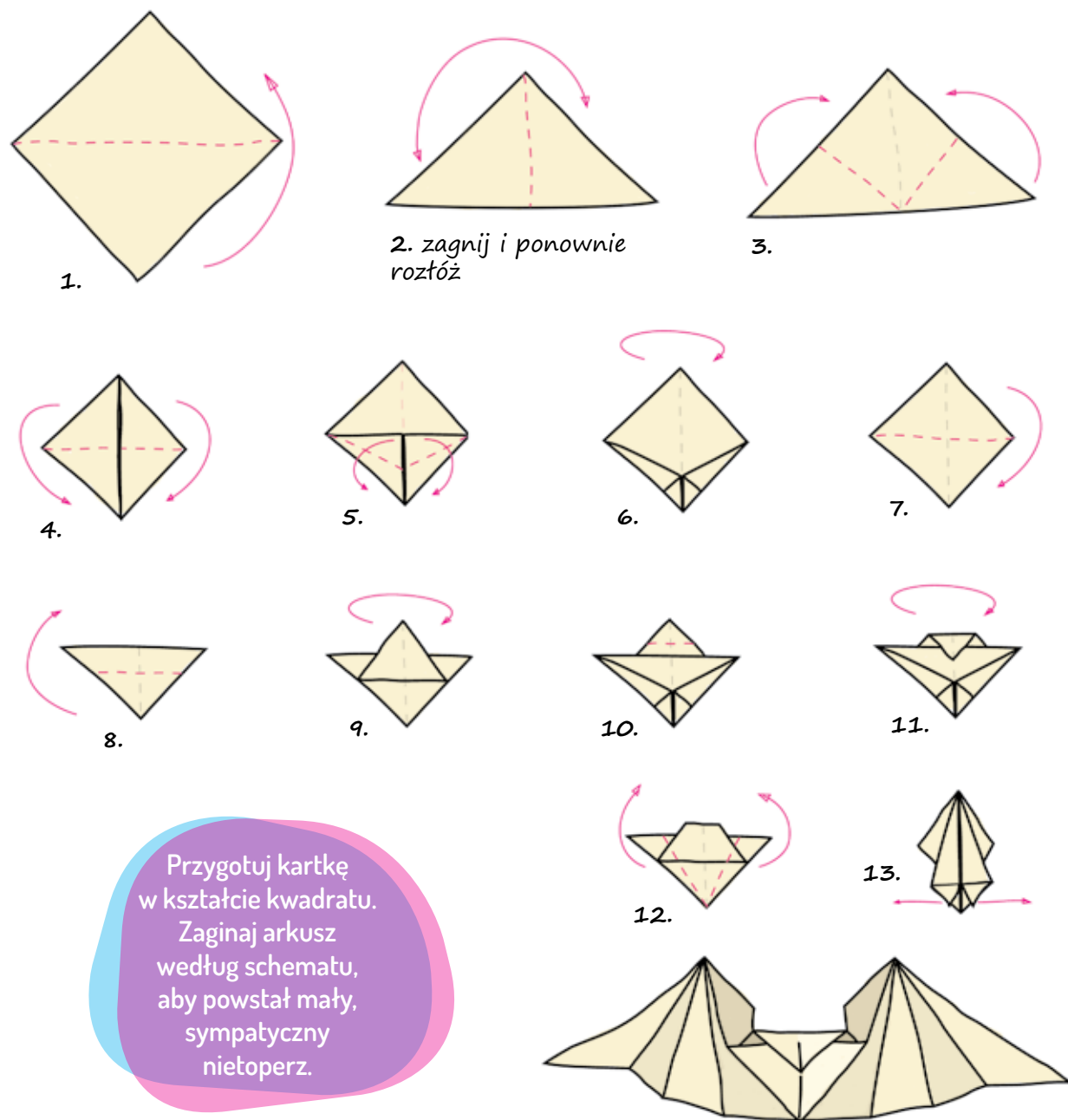

W jednej z miejscowości Śląska Cieszyńskiego – w Ochabach mieści się park pełen dinozaurów. Można tu zobaczyć jakie są olbrzymie, jak potrafią głośno ryczeć i machać ogonami!

Wielka gwiazda kina niemego o pseudonimie Pola Negri pochodzi z Lipna – niewielkiej miejscowości Ziemi Dobrzyńskiej. Znana z ról w wielu filmach, podbiła serca fanów ówczesnego kina hollywoodzkiego.

Przygotuj kartkę w kształcie kwadratu. Zaginaj arkusz według schematu, aby powstał mały, sympatyczny nietoperz.

Najmniejszy nietoperz odnaleziony w Polsce waży zaledwie 5 gram, czyli mniej więcej tyle, co mała łyżeczka cukru... Nietoperz nazywa się Alkatoe i mieszka w Górkach Wielkich na Śląsku Cieszyńskim.

Pomóż Srelowi znaleźć wyjście z labiryntu.

W Świecie Labiryntów w Blizinach na terenie Szwajcarii Kaszubskiej czeka wiele atrakcji i labiryntów. Największy z nich zrobiony jest na polu kukurydzy, a długość wszystkich ścieżek w tym labiryncie liczy około 5,5 km.

Co roku latem na terenie Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie na Kaszubach odbywa się rekonstrukcja bitwy z okresu kampanii napoleońskiej. To dobra okazja do dobrej zabawy i poznania realiów dziewiętnastowiecznej wojny.

Nawojka była pierwszą kobietą, która ukończyła studia na Akademii Krakowskiej. Legenda mówi, że była córką burmistrza Dobrzynia nad Wisłą. Kiedyś kobietom nie wolno było studiować, dlatego też Nawojka posunęła się do podstępu i przebrała się za chłopaka by studia ukończyć. W dniu swojego planowanego ślubu uciekła po kryjomu do Krakowa, gdzie w 1414 roku rozpoczęła studia.

Żukowo nazywane jest kolebką haftu kaszubskiego. Siostry norbertanki zapoczątkowały niegdyś tradycje haftu na Kaszubach dając początek tzw. żukowskiej szkole haftu, która przetrwała do dziś.

czy wiesz, że ...

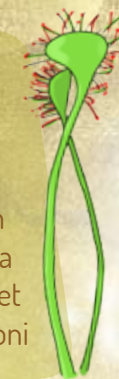

Co to jest czarne złoto?

Tak nazywany jest węgiel kamienny, który używamy do ogrzewania naszych domów. Na Śląsku jest najwięcej kopalni, które śmiało można nazwać naszym narodowym skarbem.

Czy wiesz co to rosiczka i co jąda?

Rosiczka to roślina, której przysmakiem są owady. Spotkać ją możecie na bagnach i mokradłach. W Chybiu, na Ziemi Cieszyńskiej jest nawet rezerwat przyrody, który chroni tę szczególną roślinę

Spróbuj odgadnąć, co oznaczają te słowa w gwarze śląskiej:

BABUĆ

KNEFEL

ANCUG

CUG

CESTA

NUGLE

pociąg

droga

makaron

prosiak

guzik

garnitur

Doklej zdjęcie swojej twarzy albo kogoś z rodziny, potem dorysuj i pokoloruj stroje kaszubskie.

Tradycyjny kaszubski strój kobiecy.

Tradycyjny kaszubski strój męski.

Czy wiesz, że ...

Haft kaszubski ma siedem podstawowych kolorów związanych z legendą o powstaniu Kaszub:

- chabrowy – jak piękne kaszubskie jeziora
- niebieski – jak kaszubskie niebo
- granatowy – jak niezmierzona głębina morza

- żółty – jak zboża dojrzewające na polach i słońce

- zielony – jak lasy pełne zwierza

 czerwony – jak krew, którą każdy Kaszub gotów jest przelać w obronie swojej ziemi

- brązowy lub czarny – jak ziemia na polu czekająca na zasiew

Tabaka – czy to żaba jaka? Co to ta – tabaka?

Mówią na nią diabelskie ziele. Proszek to jest z tytoniu, co się go miele. Kaszubi zażywają go wiele. Ty nie próbuj, bo może z nosa wyrośnie Ci ziele!

Język kaszubski to jedyny oficjalny język regionalny w Polsce. Będąc na Kaszubach na pewno zauważysz dwujęzyczne tablice z nazwami miejscowości, usłyszysz też być może takie słówka:

chëcz – dom

dëtczi – pieniądze

białka – żona

nórcëk – kącik, zakątek

lorbas – łobuz

brifka – listonosz

knôp – chłopiec

wanożnik – wędrowiec

Sprawdź swoją znajomość języka kaszubskiego i wykreśl kaszubskie wyrazy korzystając z tych umieszczonych obok:

r	i	m	d	u	t	w	v	a
y	c	h	ë	c	z	a	m	b
k	ô	v	t	ę	k	n	y	r
t	n	o	c	y	t	o	l	i
k	r	u	z	t	ą	ż	o	f
i	r	a	i	g	ë	n	r	k
r	c	k	n	ô	p	i	b	a
m	ë	b	i	a	ł	k	a	ô
u	k	ó	p	ę	ń	ë	s	m

Czy Stolemy, stolemiątka i stolemiki są małe jak chomiki?

Otóż nie. Stolemy to olbrzymy, wielkoludy, które zamieszkiwały Kaszuby. Stolemiątka i Stolemiki to ich dzieci. Stolemy miały jasne włosy, ogromną siłę i były miłe. Miały wyjątkowe i nietypowe hobby, bo lubiły zmieniać krajobraz. Przystawiały kamienie, wrzucały lasy do jezior, usypywały piaskiem wysepki. Małe Stolemiątka i Stolemiki podrzucały głazy jak piłeczki. Niestety bieganie Stolemów po ziemi sprawiło, że ją mocno zdeптаły i dlatego dziś na Kaszubskiej Ziemi nie wszystko co się posieje chce rosnąć. Jednak dzięki Stolemom Kaszuby mają tak piękny krajobraz.

Pokoloruj pola ze znakami według klucza pod obrazkiem.

— jasnoniebieski	▲ jasnoszary	■ zielony	+ czerwony
○ żółty	◆ ciemnoszary	⌘ brązowy	

Na terenie Ziemi Dobrzyńskiej w Bobrownikach nad Wisłą znajdują się ruiny starego zamku gotyckiego. Niepozorne dzisiaj mury, kiedyś były warownią.

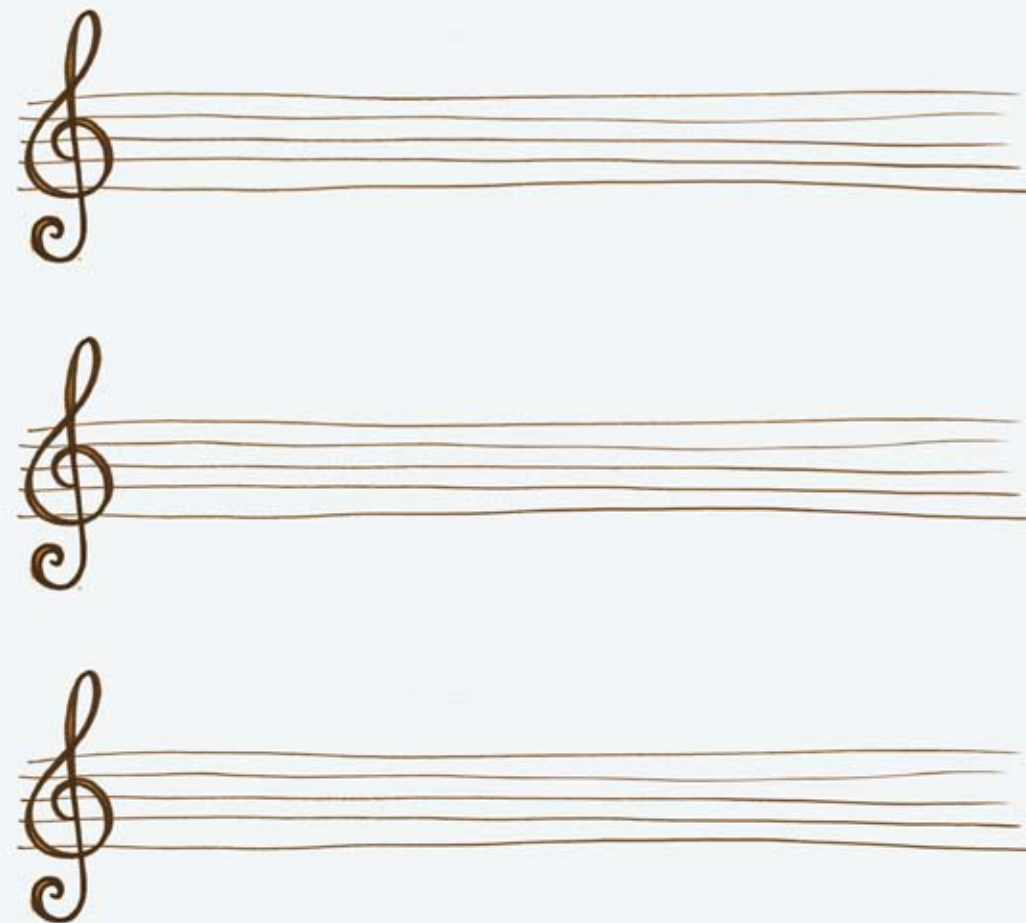
To je krótczi, to je dłędzi, to
kaszëbskô stolëca.
To są basë, to są skrzëpczi, to
òznaczo Kaszëba.
Òznaczo Kaszëba, basë, skrzëpczi,
krótczi, dłędzi, to kaszëbskô stolëca.

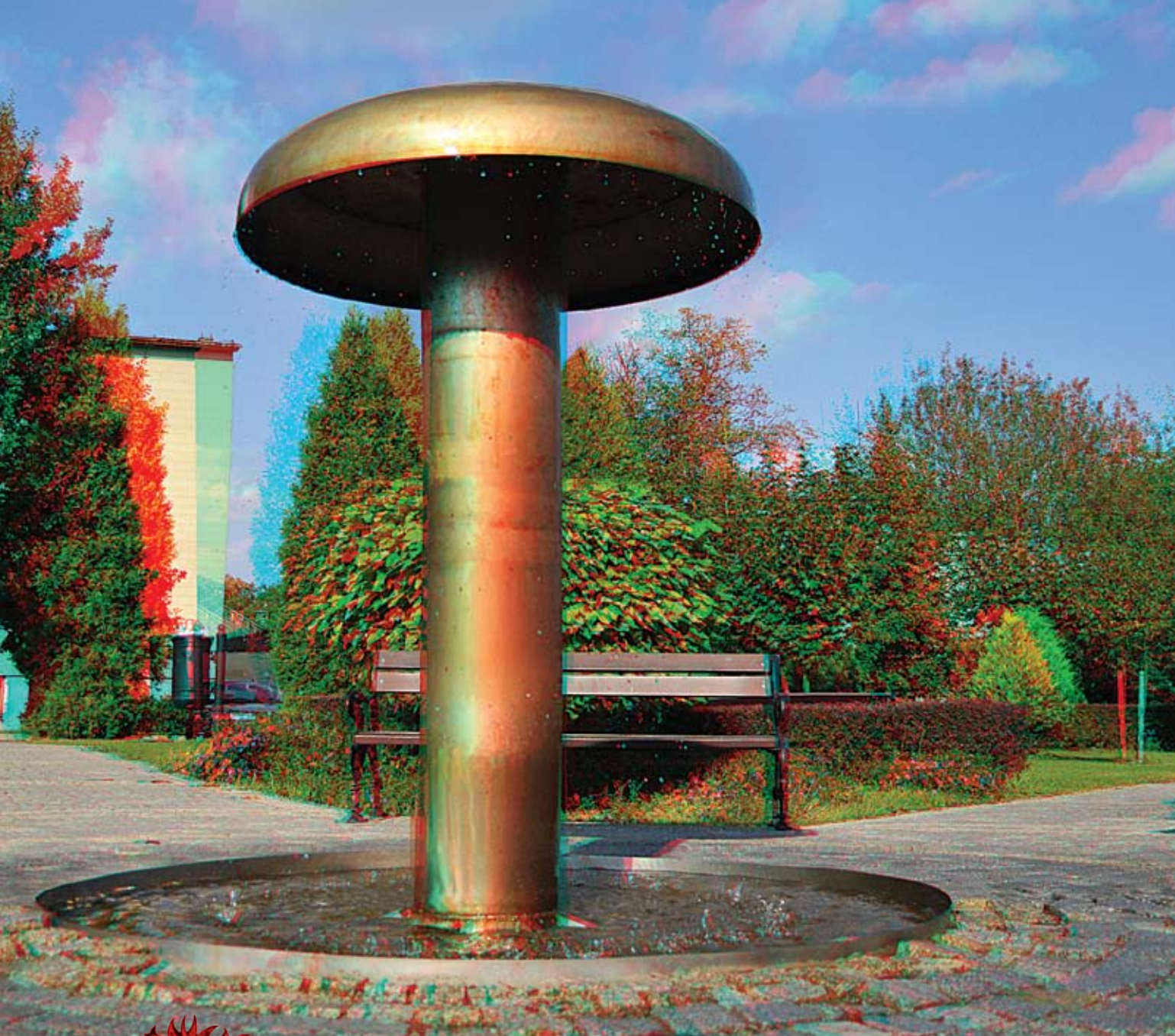
To je ridel, to je tęcz, to są chojnë,
widlë gnojné
To je prosté, to je krzëwé, to je tylné
kòło wòzné.
Tylné kòło wòzné, prosté, krzëwé,
chojnë, widlë gnojné, ridel, tęcz,
òznaczo Kaszëba...

To są hòczi, to są ptòczi, to są
prësczé półtrojòczi.
To je klëka, to je wół, to je całé a to
pół.
Klëka, wół, czlë, pół, hòk, ptòk,
półtrojòk, chojnë, widlë gnojné...

To je małé, to je wiòldzé, to są
jinstruménta wszòlczé.

Jaka jest twoja ulubiona piosenka?
Spróbuj zapisać jej tekst w formie
obrazkowej!

W Dębówcu na terenie Śląska Cieszyńskiego znajduje się Fontanna Solankowa. Wytwarza ona leczniczy klimat, z zawartością jodu wyższą niż nad Morzem Bałtyckim!

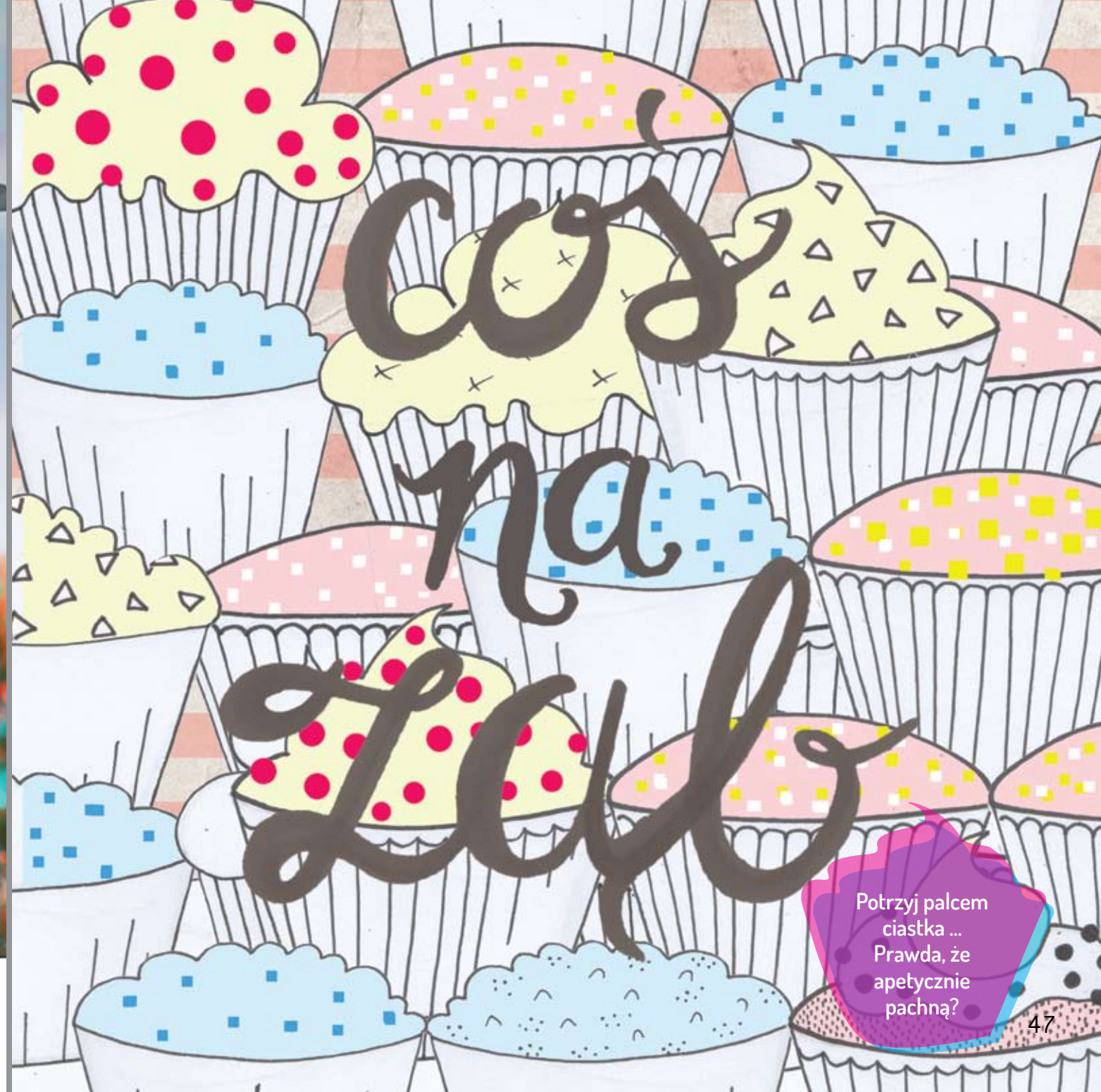
Remusek niechący upuścił porcelanową zastawę z Lubiana. Pomóż mu odnaleźć brakujące części.

W Łubianie pod Kościerzyną zwiedzać można znany w całej Europie Zakład Porcelany Stołowej Lubiana.

Nie lada atrakcją Szwajcarii Kaszubskiej jest Park Miniatur w Słupsku. Tu poczuć się można jak Guliwer w krainie liliputów, bo wszystko jest w miniaturze.

Potrzyj palcem
ciastka ...
Prawda, że
apetycznie
pachną?

Pączki ziemniaczano-dyniowe figurują na Liście Produktów Tradycyjnych, która została stworzona przez Ministerstwo Rolnictwa. Przygotowywano je z naturalnych składników według domowej receptury. Cechują się one niezwykłą puszystością, lekkością, intensywnym zapachem i aromatem oraz doskonałym smakiem. Najpopularniejsze pączki ziemniaczano-dyniowe w województwie kujawsko-pomorskim pochodzą z Tłuchowa.

Pączki ziemniaczano dyniowe

Składniki:

- 1 kg ugotowanych lekko osolonych ziemniaków
- 4½ szkl mąki wrocławskiej
- 10 dkg drożdży piekarskich
- 1 olejek śmietanowy
- 1 kostka margaryny
- 2 łyżeczki spirytusu
- tłuszcz do smażenia
- 8 małych jajek
- ¾ szkl cukru
- 1 stoik przecieru z dyni

Wykonanie:

do gorących ziemniaków zmielonych wkruszyć drożdże, dobrze wyrobić, dodać jaja dobrze ubite z cukrem na krem. Następnie dodać olejek, mąkę, spirytus, wyrobić ciasto. Na koniec wlać rozpuszczoną margarynę, wyrobić. Bezpośrednio po wyrobieniu nabierać łyżką ciasto, włożyć nadzienie i uformowane pączki kłaść na gorący tłuszcz.

Upieczone pączki polukrować.

Truskawka to królowa kaszubskich owoców. Jest gwiazdą podczas wielkiej imprezy nazywanej Truskawkobranim. Z tej słodkiej truskawki robi się wiele różnych przetworów, ciast i deserów. Truskawka po kaszubsku to po prostu – MAŁENA.

Pyszne babeczki truskawkowe

Składniki:

- 2 szklanki mąki
- 2 łyżeczki proszku do pieczenia
- 2 jajka
- 1/2 szklanki cukru
- 1/2 szklanki oleju
- 1/2 szklanki śmietany 12%
- 20 dag truskawek

Wykonanie:

W jednej misce wymieszać mąkę z proszkiem do pieczenia. Natomiast w drugiej misce zmiksować jajka, dodawać powoli cukier i cały czas miksować a potem dodać olej, śmietanę i wszystko jeszcze raz zmiksować. Opatkane i osuszone truskawki pokroić na małe kawałeczki (podobne do kwadracików), dodać do mąki i wymieszać. Następnie połączyć z drugą masą (delikatnie, krótko mieszając, tak aby truskawki nie pogniotły się). W tym momencie włączyć piekarnik na 175 stopni C.

Foremki na babeczki wysmarować tłuszczem i wlać ciasto. Babeczki piec w nagrzanym piekarniku do 175 stopni C przez 35 (do 40) minut. I to tyle – pyszne będą, że aż PALCE LIZAĆ!

Dokładnie ile jest rodzajów cieszyńskich ciasteczek nie wiadomo. Kształt ciasteczek zależy od pomysłowości gospodyni – mogą to być kuleczki, koniczynki, serduszka, baryłki, ule, księżycy, kostki ...

Charakterystyczną cechą drobnych ciasteczek cieszyńskich jest ich różnorodność. Gospodynie prześcigają się w przyrządzaniu różnych ich rodzajów z okazji świąt Bożego Narodzenia. Im bardziej kolorowe i przyozdobione wypieki, tym większy talent gospodyni.

Możesz z mamą lub tatą przygotować pyszne ciasteczka cieszyńskie.

Rogaliki orzechowe

składniki:

34 dag mąki
24 dag margaryny lub masła
12 dag cukru pudru
10 dag mielonych orzechów

Wykonanie:

wszystkie składniki potączyć razem. Formować małe rogaliki i piec ok. 10 min w temperaturze 180 °C.

Żurawina to krzewinka spotykana głównie na torfowiskach. W Polsce roślina ta występuje głównie na północy kraju, najczęściej na kaszubskich terenach podmokłych i bagnach. Żurawina z Kaszub ucierana na zimno jest najnowszym produktem tradycyjnym z Pomorza.

Przepis na ciasteczka żurawinowe ma już ponad 50 lat i pochodzi z zapisków babci pani Haliny Rogińskiej. Dziś piecze je Pani Halina i są przysmakiem regionalnym, po który chętnie sięgają dzieci.

Serduszka żurawinowe

2 jajka
1 szklanka cukru
1 szklanka oleju
3 szklanki mąki
2 łyżeczki sody oczyszczonej
2 łyżki kakao
2 szklanki mleka
200 ml żurawiny ucieranej na surowo (może być dżem)

Wykonanie:

jajka ubić na pianę dodać cukier oraz olej i dalej ubijać. Przesypać przez sito mąkę. Mąkę, sodę, kakao oraz mleko dodać do masy i wymieszać.

Na koniec dodać żurawinę – wymieszać. Blaszkę z serduszkami wysmarować, wypełnić ciastem i piec ok. 10 min. w temp. 120 stopni. Wyjąć serduszka z foremki. Wystudzone ciasteczka udekorować.

BAJKA O SKRZACIE GÓRECKIM

Dawno dawno temu, w Górkach Wielkich mieszkał Skrzat Kacperek, który opiekował się Starym Dworem. W lewym uchu nosił magiczny kolczyk zwany w języku skrzatów "Maru". Kolczyk posiadał magiczną moc, dzięki której Kacperek mógł stać się niewidzialny, przenosić się w jednej chwili z miejsca na miejsce i dokonywać najtrudniejszych rzeczy. Oprócz Kacperka w góreckim dworze mieszkały różne fantastyczne stwory: kanapony w kanapie, igi-gi w ogniu, akwadon w beczce na wodę, Chlacz Hlustacz w rzece i bardzo wiele innych niezwykłych postaci.

Jednak w pobliżu domu, na górze Zebrzydce, mieszkał zły Sato, który pewnego dnia wykradł Kacperkowi magiczny kolczyk. Pozbawiony mocy skrzat został porwany i uwięziony. Świat przyjaciół małego Kacperka zmienił się nie do poznania. Mieszkańcy domu postanowili wyruszyć Kacperkowi na ratunek. Skrzat z pomocą swoich przyjaciół odzyskał wolność i swój magiczny kolczyk. Od tej pory w Górkach Wielkich zawsze już było bezpiecznie.

MŁYNARZ I MŁYNARKA

W pewnej dobrzyńskiej wsi mieszkali bardzo biedni ludzie – młynarz i młynarka. Byli tak biedni, że nawet nie mieli na czym ugotować jedzenia, dlatego też żona posłała męża do lasu po drzewo. Młynarz posłusznie z siekierą udał się do lasu i podszedł do pierwszej napotkanej brzoźki chcąc ją ściąć na opał. Jakież wielkie było jego zaskoczenie kiedy usłyszał głos świętego Michała: „Nie rąb tej brzoźki, co chcesz, żądaj, a będziesz miał”. Młynarz namyśliwszy się trochę prosił aby zrobić go bogatym. I tak też się stało. Kiedy powrócił do wsi zastał zamiast starej chaty pałac pełen bogactw, służbę, a swoją żonę w pięknych strojach.

Nie minął zbyt długi czas kiedy młynarzowej sprzykrzyło się być panią, zachciała być królową. Wysłała więc męża do lasu aby ściął brzoźkę w nadziei, że znowu święty Michał spełni ich życzenie w zamian za oszczędzenie brzoźki. I tak też się stało. Młynarz znów usłyszał głos Świętego Michała – „Nie rąb brzoźki, co chcesz, żądaj a będziesz miał”. „Ja chcę być królem, a moja żona królową” – powiedział młynarz. I stało się tak. Kiedy wracał witało go wojsko wielką paradą wiodąc na nowy zamek. W zamku czekała na niego zadowolona żona ubrana w iście królewskie aksamity. Wszystko pokryte złotem i marmurami – wszędzie wielki przepych.

Znowu minął niedługi czas kiedy żonie sprzykrzyło się być królową. Teraz chciała zostać boginią! Wysłała więc męża do lasu, aby ściął brzoźkę. Młynarz poszedł więc do lasu i chciał ściąć brzoźkę. A święty Michał powiedział: „Nie rąb brzoźki, co chcesz, żądaj, a będziesz miał”. „Ja chcę być bogiem, a moja żona boginią” – odpowiedział młynarz, na co rozgniewany Święty Michał odpowiedział – „Bądź ty niedźwiedziem a twoja żona niedźwiedzicą”. Tak też się stało – młynarz zamieniony w niedźwiedzia wraz z żoną – niedźwiedzicą przegnani zostali do lasu. Do dziś gdzieś tam razem biegają...

LEGENDA O TUSZKOWSKIEJ MATCE

W Tuskowach zmarła najstarsza wiekiem kobieta zwana Tuskowską Matką. Cała wieś uczestniczyła w kondukcie żałobnym. Z tyłu powoli wieziono trumnę na wozie poruszonym przez woły. Nie milkły nabożne pieśni. Kondukt posuwał się powoli dawną piaszczystą drogą na cmentarz w Lipuszu.

Kiedy żałobna procesja znalazła się w połowie drogi między Tuszowami a Lipuszem, wszyscy usłyszeli piękny śpiew jakiegoś ptaka, dziwne, gdyż była już późna jesień. Śpiew ptaka był tak donośny, że wystraszone woły nie chciały iść dalej. Gwałtownie szarpnęły wozem, w wyniku czego trumna zsunęła się na ziemię. Uczestnicy pogrzebu uznali całe to zdarzenie za znak, że zmarła obrała sobie jako miejsce wiecznego spoczynku ten właśnie pagórek, nad którym zjawił się ptak. Pochowali ją więc opodal drogi na zboczu pagórka.

Na grobie starej kobiety wyrosła sosna, która potężniała z biegiem lat. Na pamiątkę tego wydarzenia nazwano tę sosnę – Tuskowską Matką.

Narysuj, jak mógłby wyglądać taki zamek we wnętrzu góry?

O ZAMKU, CO SIĘ POD ZIEMIĘ ZAPADŁ

Na górze zwanej Garecznicą stał kiedyś zamek, w którym w czasie najazdów wrogów chronili się wszyscy mieszkający wokół. Pan, który władał zamkiem i jego liczna drużyna zawsze potrafili odeprzeć napastników. Ale w zamian za obronę władca zamku żądał, by jemu i jego kompanom ludzie z okolicznych osad dostarczali żywność, odzież i broń, a także najurodziwsze dziewczęta do posług. Były to niemałe wymagania, bo w czas pokoju na zamku nie kończyły się biesiady i pijatyki. Ani pan, ani jego przybocznicy nie hańbili się żadną pracą, nie szanowali też pracy innych. Ciemniąc lud, każąc spełniać wszystkie swoje zachcianki, pogardzali tymi, których uważali za swoich poddanych. Aż miarka się przebrała.

Pewnego razu stara służąca, która nosiła do zamku wodę z Jeziora Długiego u podnóża góry, gdy jeden z pijanych kompanów kopnął przydźwigane przez nią w trudzie wiadro i wylał jego zawartość, w żalu i gniewie wykrzyknęła:

- A bòdòj ten diabelsczi zómk sã zapòdł (niech się ten diabelski zamek zapadnie)!

I nim ktokolwiek się spostrzegł, zamek zniknął we wnętrzu góry. Pozostał po nim tylko dziwny otwór – dziura, która wszystko co się w nią wrzuciło, wyrzucała z powrotem, ale już bez zewnętrznej powłoki: jeśli to była gałąź – bez kory, jeśli kot – bez sierści i skóry.

Dziś, chociaż dziury już nie ma, jednak pamięć o zdarzeniu sprzed wieków wciąż trwa.

tytuł
Wielkiego Odkrywcę Regionów
Szwajcarii Kaszubskiej
Kaszele
Ślaska Cieszyńskiego
Ziemi Dobczyńskiego

Otrzymał

ISBN 978-83-937177-2-9
ISBN 978-83-939556-0-2
ISBN 978-83-64741-00-5
ISBN 978-83-907428-4-7